

LATVIA-RUSSIA
CROSS-BORDER
COOPERATION PROGRAMME

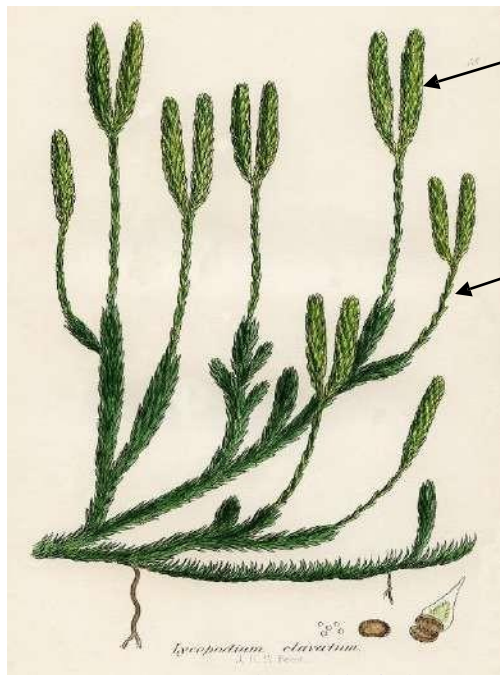
Co-funded by the European Union,
the Republic of Latvia and
the Russian Federation

Ārstsniecības augi

Egita Zviedre

Staipekņu nodalījums (Lycopodiophyta)

- ~ 1000 sugu, Latvijā – 7 sugas
- Mūžzaļi sporaugi ar veselām lapām, vairums līdz 30 cm augsti;
- Karbona periodā kopā ar kosām bija dominējošā augu grupa
- Vairums staipekņu aug tropos un subtropos, kur daudzi no tiem ir epifīti;

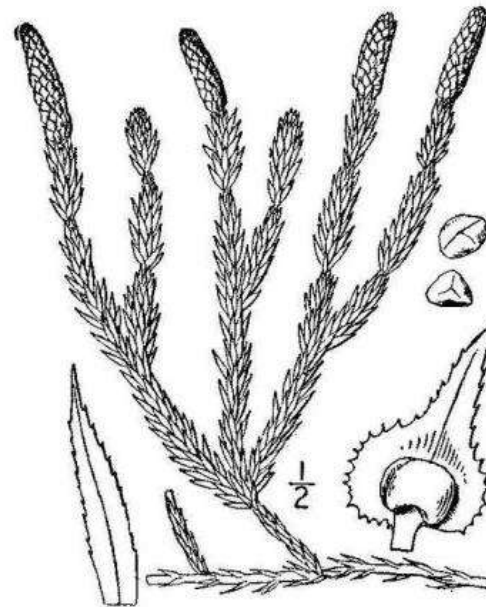
2-3

Kātiņš

<http://delta-intkey.com>

Vālišu staipekknis
Lycopodium clavatum

AIZSARGĀJAMS

1

Strobils
sēdošs

<http://luirig.altervista.org>

Gada staipekknis
Lycopodium annotinum

AIZSARGĀJAMS

Apdzira *Huperzia selago*

AIZSARGĀJAMS

- Aug kaļķainā augsnē;
- **Sporofili lapu žāklēs**, nav strobilu kā citiem staipekņiem.

Plakanstaipekknis *Diphasium* sp.

AIZSARGĀJAMS

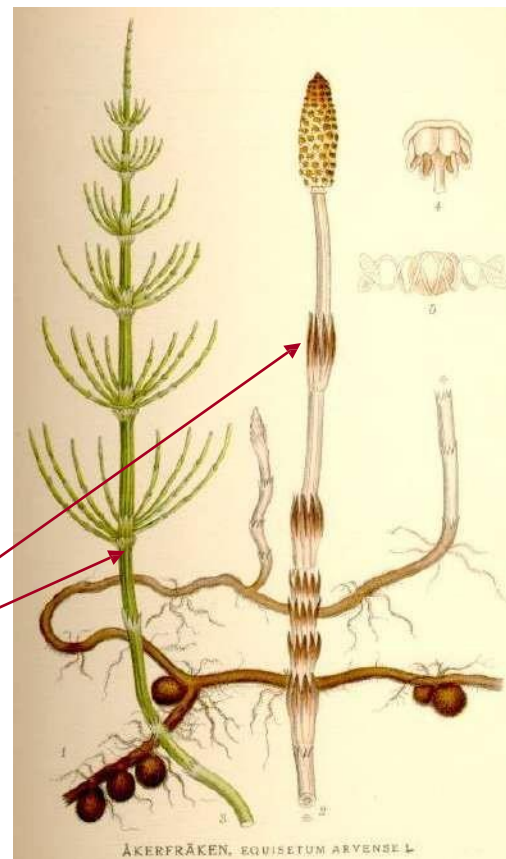
- Ložņājoši, vēdekļveidīgi;
- Aug galvenokārt priežu mežos;
- Sporofīts izaug 10-15 gados.

Kosu nodalījums (Equisetophyta)

- Latvijā 13 sugas; pasaulē 32 sugas, Mūsdienās tikai viena ģints *Equisetum*;
- Kosas nav sastopamas Austrālijā, Jaunzēlandē un tropiskajā Āfrikā;
- Ziemeļu puslodē, galvenokārt mērenā klimata joslā, kosu daudzveidība lielāka nekā dienvidu puslodē;

Kosas *Equisetum*

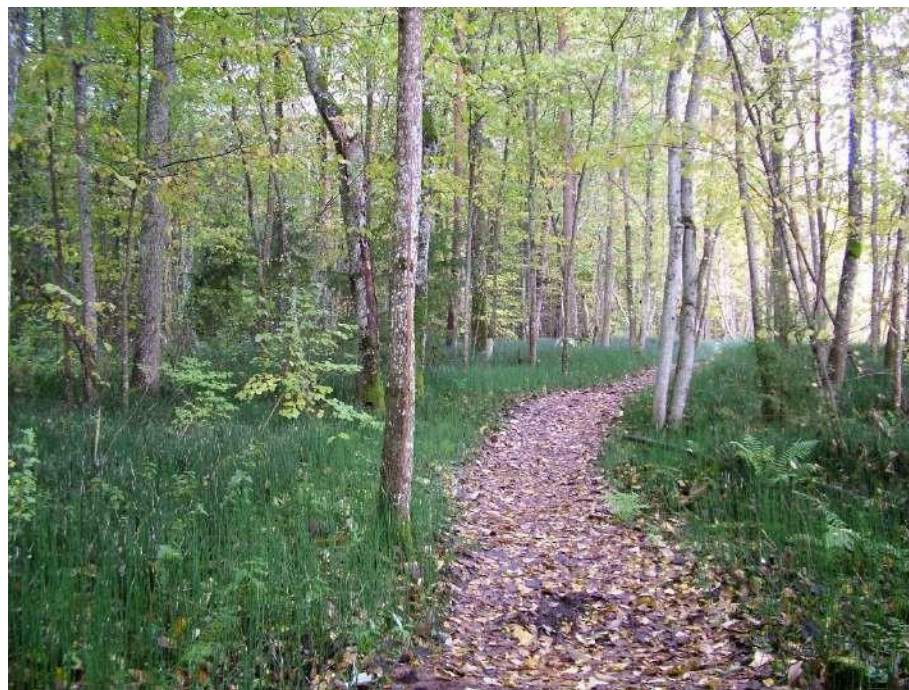
- Vairums kosu sugu sastopamas mitrās, purvainās vietās un pat ūdeņos;
- Daudzas kosas ir indīgas;
- Raksturīgas mazas, zvīnām līdzīgas lapas, parasti saaugušas makstī.
Atrodas pie mezgliem;

<http://www.wlass.user.icpnet.pl>

Kosas *Equisetum*

- Kosas virszemes daļas ir viengadīgas vai daudzgadīgas;
- Stublāju šūnapvalkos atrodas silīcijs, kas tos padara sīkstus un raupjus.

**Ziemzaļā kosa *Equisetum hyemale*
Gaujas krastos**

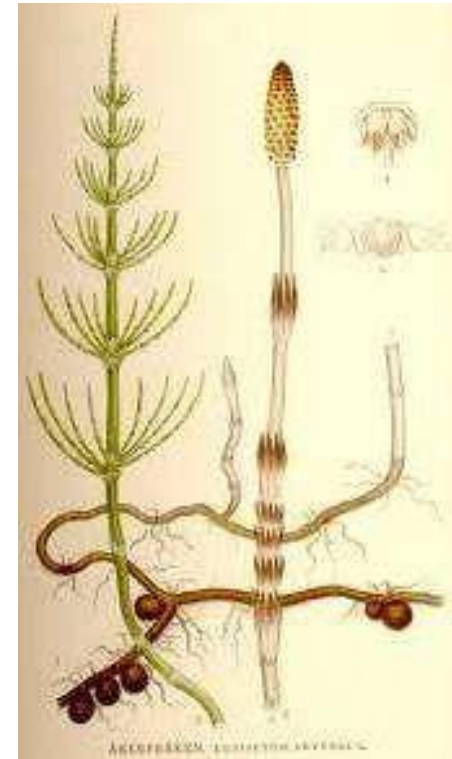

Plavas kosa *E. pratense*

Zari 3-šķautņaini

Tīruma kosa *E. arvense*

Zari 4-šķautņaini

Gundegu rinda Ranunculales

- 8 dzimtas/163 ģintis/~ 3785 sugas
- Ļoti plaša un daudzveidīga rinda, vairums - lakstaugi, retāk – koki un liānas;
- Visā pasaulē, visās klimata joslās sastopami augi, tomēr to plašo izplatību galvenokārt nodrošina gundegu dzimta;
- Bieži sastop **heterofiliju – paradību, kad vienam augam ir dažādu formu lapas;**
- Pilnveidojas zieda uzbūve ar noteiktu specializāciju un ševišķi apziedņa redukciju.

Gundegu rinda Ranunculales

Gundegu dzimta Ranunculaceae

Zilā kurpīte Aconitum napellus

- Savvaļā sastopama Alpu un Karpatu kalnos, R Eiropā;
- Latvijā suga pārgājusi savvaļā;
- Raksturīgas daudz putekšņlapas, no kurām 3-8 ir neauglīgas staminodijas.

Gundegu rinda Ranunculales
Gundegu dzimta Ranunculaceae

Meža silpurene
Pulsatilla patens

Pļavas silpurene
Pulsatilla pratensis

Meža silpurene *Pulsatilla patens*

- **Aizsargājama!!!**
- Aug priežu mežos
- Zied aprīlī

Nātru rinda Urticales

Gobu dzimta Ulmaceae

<http://www.ask.com>

Goba *Ulmus glabra*
Lapa raupja, augļi lielāki

Vīksna *Ulmus laevis*
Lapa mīksta, augļi mazāki

Nātru rinda Urticales

Nātru dzimta Urticaceae

- 48 ģintis/1500 sugu;
- Raksturīgi dzelmaņi.

Lielā nātre *Urtica dioica*

- Bieži sastopama, vairojas galvenokārt veģetatīvi; divmāju suga.

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons>

Lielā nātre *Urtica dioica*

Lielās nātres dzelmatīņi

Nātru rinda Urticales

Nātru dzimta Urticaceae

Sīkā nātre *Urtica urens*

- Ļoti bieži sastopama nezāle. Sajaukt ar ko citu grūti.

http://tmerr.org/projects/invasives_static

Nātru rinda Urticales

Kaņepju dzimta Cannabiaceae

Parastais apinis

Humulus lupulus

- 2-6 m gari, viengadīgi stumbri, klāti ar maziem dzelonīšiem;
- Bieži sastopams mitros lapu koku mežos, krūmājos un upju krastos;
- Liāna;
- Pēc noziedēšanas seglapas izaug lielākas un izveidojas roga.

Nātru rinda Urticales

Kaņepju dzimta Cannabiaceae

Sējas kaņepe

Cannabis sativa

- Viengadīgs; ļoti mainīga izskata augs;
- Nozīmīgs eļļas un šķiedraugs;
- Kultivē vairāk nekā 6000 gadu.

Nātru rinda Urticales

Kaņepju dzimta Cannabiaceae

Indijas kaņepe

Cannabis indica

- Narkotikas saturošs augs, ko Latvijā ir aizliegts audzēt un lietot!
- Augstāks psihoaktīvo vielu daudzums (hašis, marihuāna) ir ekvatora tuvumā audzētām kaņepēm.

Magoņu rinda Papaverales

Magoņu dzimta Papaveraceae

Lielā strutene

Chelidonium majus

- Daudzgadīgs lakstaugs ar oranždzeltenu piensulu;
- Bieži sastopams augs. Aug ēnainās sētmalēs, dārzos, krūmos, mežos trūdvielām bagātā augsnē kā nezāle.

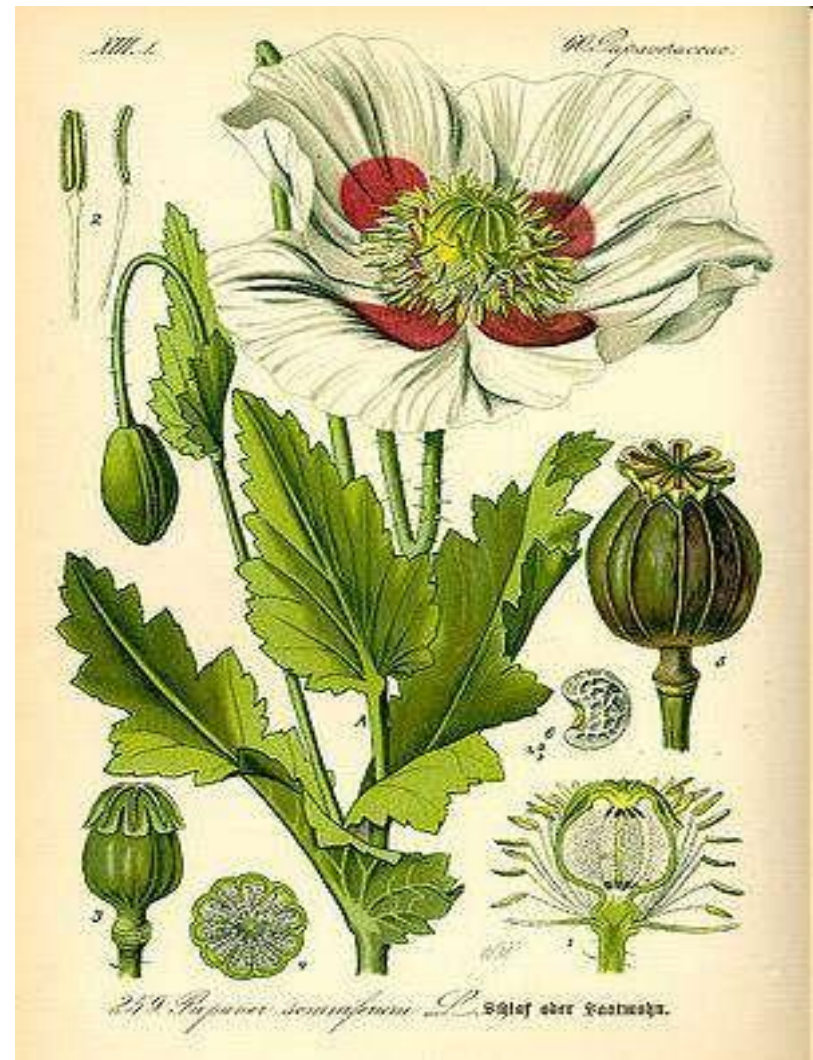

Magoņu rinda Papaverales

Magoņu dzimta Papaveraceae

- 24 ģintis/250 sugu;
- No miega magones
Papaver somniferum
iegūst opiju, kā arī sēklas;
- Magoņu sēklās ir 50 %
eļļas, bet alkoloīdu nav.

Magoņu rinda Papaverales

Magoņu dzimta Papaveraceae

- Sarainā magone *Papaver argemone* un lauka magone *Papaver dubium* Kurzemē un Zemgalē bieži sastopama labības sējumos, papuvēs utt.

Papaver argemone

Magoņu rinda Papaverales

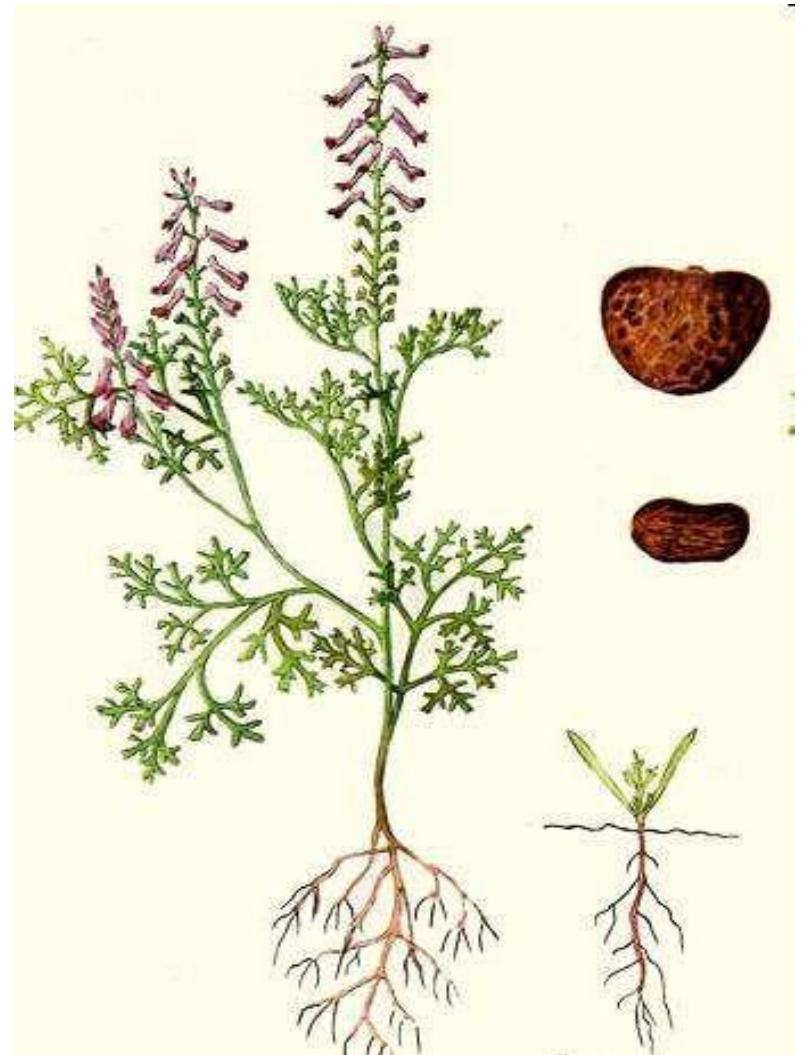
Matuzāļu dzimta Fumariaceae

Ārstniecības matuzāle

Fumaria officinalis

- Bieži sastopama dārzos un tīrumos kā nezāle;
- Zied no maija līdz oktobrim.

Dižskābaržu rinda Fagales

- 5 dzimtas/ 16 ģintis/ 1305 sugas;
- Ietilpst ziemeļu puslodē plaši izplatīti izplatīti koki un dienvidu puslodē kalnos augoši koki

Parastais dižskābardis *Fagus sylvatica*

Dižskābaržu rinda Fagales

Dižskābaržu dzimta Fagaceae

Parastais ozols *Quercus robur*

- Izplatīts gandrīz visā Eiropā un Kaukāzā.

Vai ozoliem ir ziedi?

Dižskābaržu rinda Fagales

Bērzu dzimta Betulaceae

- 6 ģintis/ 210 sugas;
- Pieder bērzi, ladzas un alkšņi;
- Daudzi ātraudzīgi koki, kurus izmanto koksnes, sulu, tāss, miecvielu ieguvei.

Papīra bērzs *Betula papyrifera*

Sastopams Ziemeļamerikā

Dižskābaržu rinda Fagales

Bērzu dzimta Betulaceae

Āra bērzs *Betula pendula*

Uz jaunajiem zariem - kārpīņas, koka zari - nokareni.

Dižskābaržu rinda Fagales Bērzu dzimta Betulaceae

Purva bērzs *Betula pubescens*

Lapu apakšpusē matiņi, koka zari nav nokareni.

Āra bērzs

Purva bērzs

Nelķu rinda Caryophyllales

- 12 dzimtas/ 594 ģintis/ ap 8810 sugu;
- Visā pasaulē izplatītu augu rinda, bet atsevišķu dzimtu ietvaros būtiski variē;
- Ietilpst pusdienziedes, kaktusi, balandas, nelķes u.c. augi.

Neļķu rinda Caryophyllales

Neļķu dzimta Caryophyllaceae

Kailā trūkumzālīte

Herniaria glabra

- Raksturīgs pie zemes piekļauts, zarots stumbrs;
- Diezgan bieži sastopama visā Latvijā, aug nabadzīgā smilts augsnē gar ceļiem, laukos, atmatās.

Neļķu rinda Caryophyllales

Neļķu dzimta Caryophyllaceae

Parastā virza

Stellaria media

- Raksturīgs līdz 40 cm garš pacils stublājs;
- Ļoti bieži sastopama nezāle visā Latvijā dārzos un tīrumos. Aug arī ceļmalās un nezālienēs.

A. GRĀSSTJĀRNBLOMMA, STELLARIA GRAMINEA L.
B. VĀTARV, STELLARIA MEDIA CYR.

Neļķu rinda Caryophyllales

Neļķu dzimta Caryophyllaceae

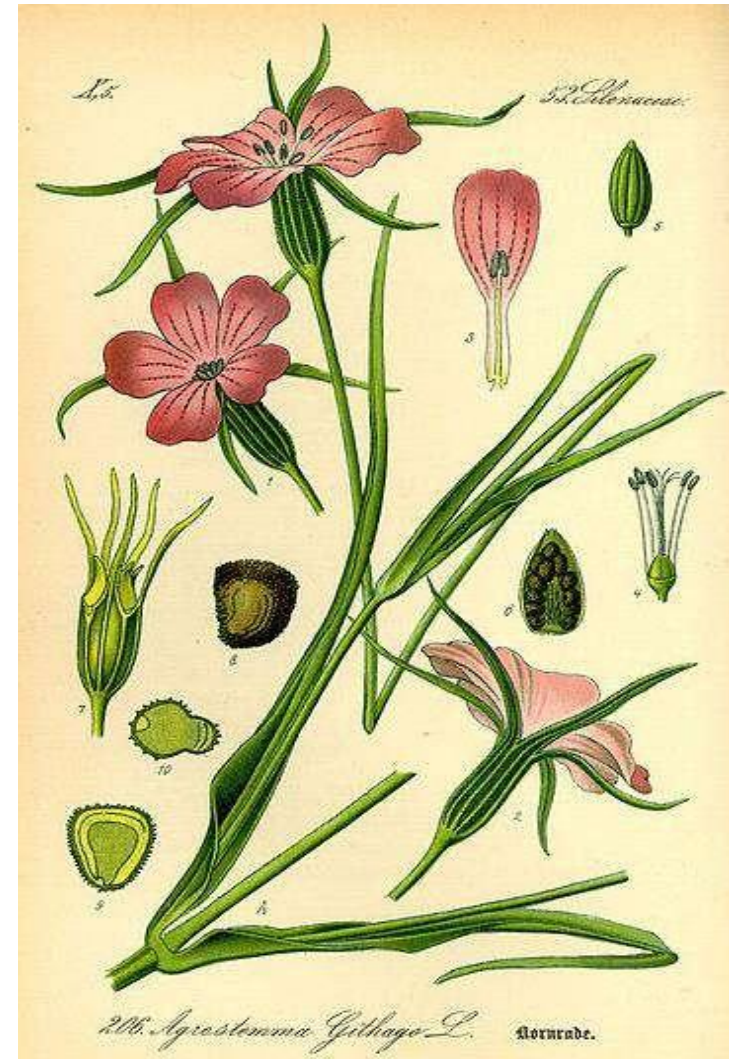

Lauka kokālis *Agrostemma githago*

- Savulaik bija bieži sastopama nezāle tīrumos un atmatās;
- Piešķir miltiem rūgtu garšu;
- Mūsdienās Latvijā praktiski vairs nav sastopams.
- Arī Eiropā suga ir apdraudēta.

<https://commons.wikimedia.org/>

Sūreņu rinda Polygonales

- 1 dzimta/ 49 ģintis/1100 sugas;
- Pieder mērenā un subtropu klimata joslas augi, galvenokārt atklātos biotopos sastopami lakstaugi;
- Bieži sastop nezālienēs, smiltājos un citās vietās ar skraju veģetāciju;
- Gan sausu, gan mitru vietu augi
- Pieder griķi, rabarberi, skābenes.

Sūreņu rinda Polygonales

Sūreņu dzimta Polygonaceae

Sējas griķis *Fagopyrum esculentum*

- Viengadīgs, līdz 80 cm augsts lakstaugs;
- Griķi Latvijā audzē kā pārtikas, nektāra un ārstniecības augu.

Sūreņu rinda Polygonales

Sūreņu dzimta Polygonaceae

Blīvā skābene *Rumex confertus*

- Līdz 1. 5 m augsts, daudzgadīgs augs;
- Bieži sastopama suga mitrās pļavās, ganībās, krūmājos, ceļmalās;
- Raksturīgs pelēkbrūns, bet iekšpusē oranždzeltens sakneņis.

Sūreņu rinda Polygonales

Sūreņu dzimta Polygonaceae

Parastā blussūrene *Persicaria maculosa*

Sinonīms

Blusu sūrene *Polygonum persicaria*

- Viengadīgs 20-80 cm augsts augs;
- Diezgan bieži visā Latvijā. Aug krastmalās, mitrās pļavās, kā nezāle tīrumos un dārzos;
- Izplatīta Eiropā, Āzijā, Ziemeļamerikā

Sūreņu rinda Polygonales

Sūreņu dzimta Polygonaceae

Dažādlapu sūrene *Polygonum arenastrum*

*Sinonīms Maura sūrene *Polygonum aviculare**

- Viengadīgs, parasti līdz 70 cm augsts lakstaugs;
- Bieži sastopamas nezālienēs, atmatās, izcirtumos, jūras liedagā sanešu joslā, upju krastos, uz lauku ceļiem, kā nezāle tīrumos, dārzos un apstādījumos;
- Izplatīta suga Eiropā, Āzijā, Amerikā u.c., kas atrodas ārpus karstās joslas.

Sūreņu rinda Polygonales
Sūreņu dzimta Polygonaceae

Dažādlapu sūrene *Polygonum arenastrum*

Sinonīms Maura sūrene *Polygonum aviculare*

Sūreņu rinda Polygonales

Sūreņu dzimta Polygonaceae

Ūdenspipars

Persicaria hydropiper

- Viengadīgs 20-60 cm augsts augs ar asu garšu;
- Diezgan bieži sastopama suga krastmalās, grāvmalās un mitrās pļavās;
- Izplatība pasaulē – Eiropa, Āzija, Z Amerika.

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Persicaria_hydropiper_\(7977451896\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Persicaria_hydropiper_(7977451896).jpg)

Tējasaugu rinda Theales

- 18 dzimtas/158 ģintis/ ap 3800 sugu;
- Visā pasaulē izplatīta ir rindai piederošā asinszāļu dzimta;
- Lakstaugi, liānas, krūmi un koki;
- Gandrīz visām sugām visās dzimtās ir vienkāršas lapas.

Indijas tējas *Camellia sinensis*
ir ļoti plaši kultivēts krūms

Tējasaugu rinda Theales

Asinszāļu dzimta Hypericaceae

1.

2.

1. Divšķautņu asinszāle

Hypericum perforatum

- Stublājs zem ziedkopas divšķautņains, bez dobuma.

2. Plankumainā asinszāle

Hypericum maculatum

- Stublājs zem ziedkopas 4-šķautņains, ar dobumu.

Tējasaugu rinda Theales

Asinszāļu dzimta *Hypericaceae*

1. Divšķautņu asinszāle *Hypericum perforatum*

- Lapās var saskatīt caurspīdīgus eļļas dziedzerus, kas atgādina sīkus caurumiņus;
- Bagātīgi zied vasarās, ir garās dienas augs.

Vijolišu rinda Violales

- 24 dzimtas/ 310 ģintis/ ap 5360 sugu;
- Galvenokārt tropu un subtropu sugas, mērenā klimatā izplatīti **Vijolišu dzimtas** un **Kalnrozīšu dzimtas** augi;
- Ietilpst koki, krūmi, lakstaugi.

Vijolišu rinda Violales

Vijolišu dzimta Violaceae

- 16 ģintis/850 sugas;
- Dzimta sastopama visos kontinentos;
- Vijolītes *Viola* sp. bieži sastopamas Z puslodes mērenā klimata apgabalos un ir populāri dekoratīvi augi.

Vijolišu rinda *Violales*

Vijolišu dzimta *Violaceae*

- Vijolišu šķirnes ar dažādkrāsu vainagu (*Atraitnītes Viola x Wittrockiana*), bieži ir redzamas apstādījumos.

Vijolišu rinda Violales

Vijolišu dzimta Violaceae

Smaržīgā vijolīte

Viola odorata

- Savvaļā augs sastopams gravās, dārzu nomalēs, krūmājos;
- Kultivē, lai iegūtu ēterisko eļļu;
- Zied maijā, aprīlī ar smaržīgiem ziediem.

Vijolišu rinda Violales

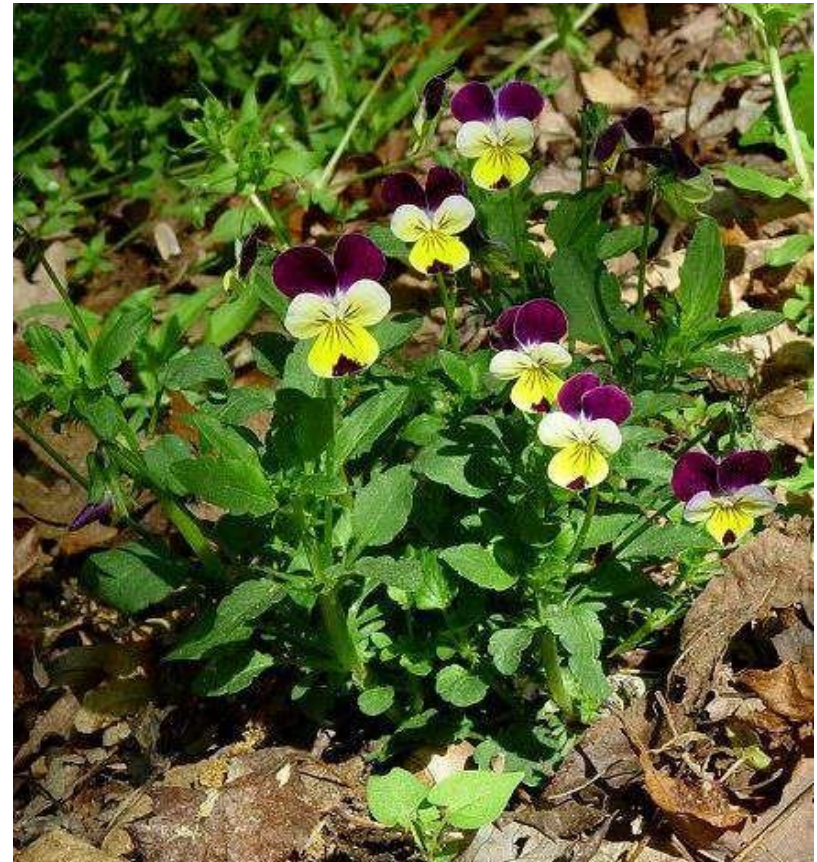
Vijolišu dzimta Violaceae

Trejkrāsu vijolīte

Viola tricolor

- Ļoti mainīga izskata suga;
- Zied no maija līdz septembrim;
- Stumbrs stipri zarojas, ziedi – dzelteni – violeti.

Vijolišu rinda Violales

Vijolišu dzimta Violaceae

Tīruma vijolīte

Viola arvensis

- Izplatīta nezāle dārzos, tītumos un ceļmalās;
- Ziedi ir bāli-dzelteni, augšējās vainaglapas var būt gaiši violetas;
- Zied no aprīļa līdz oktobrim.

Vītolu rinda Salicales

- 1 dzimta/ 2 ģintis/ 435 sugas;
- Pieder ziemeļu puslodes subarktiskās, mērenās un subtropu klimata joslas augi. Dienvidu puslodē un tropos sugu ļoti maz;
- Koki un krūmi, augstkalnu rajonos un aiz polārā loka arī pundurkrūmi;
- Pieder **kārkli, vītoli, apses.**

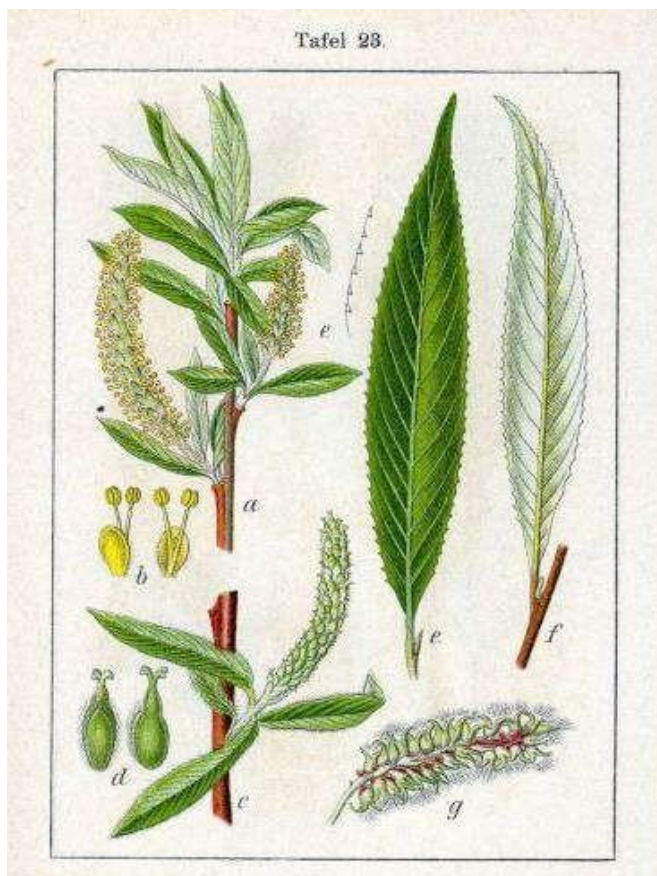
Vītolu rinda Salicales

Vītolu dzimta Salicaceae

Baltais vītols

Salix alba

Bieži sastopams. Aug
mitrās vietās – upju un
ezeru krastmalās, mežos,
gar ceļiem u.c.

**Drogas ievāc arī no citām
kārķļu sugām!**

Vītolu rinda Salicales

Vītolu dzimta Salicaceae

No vītola mizas ir izdalīts salicīns – viela, kas mūsdienās, mākslīgi iegūta, kļuvusi par vienu no pasaulē vispazīstamākajiem medikamentiem – aspirīnu (acetilsalicilskābe).

Kaperu rinda Capparales

- 5 dzimtas/ 412 ģintis/4090 sugas;
- Pieder krustziežu dzimta, kas dominē mērēnā un subarktiskā klimata joslā. Citās dzimtās pārsvarā ir subtropu-tropu apgabalu augi;
- Galvenokārt lakstaugi, retāk koki vai krūmi;
- Pieder redīsi, rutki, mārrutki, sinepes u.c.

Kaperu rinda Capparales

Krustziežu dzimta Cruciferae

- Daudzgadīgs, līdz 1.5 m augsts lakstaugš;
- Mārrutki ir cēlušie DR Āzijā;
- Latvijā kultivē, vietām pāriet savvaļā.

Mārrutks
Armoracia rusticana

Kaperu rinda Capparales

Krustziežu dzimta Cruciferae

Rutks

Raphanus sativus ssp. hybernus

- Viengadīgi vai divgadīgi kultūraugi;
- Rutki ir sens kultūraugs, ko audzēja jau senajā Ēģiptē, Romā un Grieķijā.

Kaperu rinda Capparales

Krustziežu dzimta Cruciferae

Parastais plikstiņš

Capsella bursa-pastoris

- Līdz 50 cm augsts viengadīgs vai pārziemojošs augs;
- Bieži sastopams augs dārzos, laukos, ceļmalās, skujkoku mežos.

Viršveidīgo rinda Ericales

Ēriku dzimta Ericaceae

- 107 ģintis ap 3900 sugu;
- Lielākās ģintis ir **rododendri** ~ 900 sugu, **ērikas** (860) un **mellenes** (450);
- Pieder krūmi un koksnaini pundurkrūmi, retāk lakstaugi un koki;
- Daudzas sugas spēj pārciest ilgstošu sausumu, taču tās nav izplatītas tuksnešos vai stepēs, bet gan alpīnos, arktiskos un purvainos apgabalos.

Viršveidīgo rinda Ericales

Ēriku dzimta Ericaceae

Brūklene

Vaccinium vitis-idaea

- Mūžzaļš pundurkrūms, aug skujkoku un jauktajos mežos, krūmājos, purvos uz ciņiem.

Viršveidīgo rinda Ericales Ēriku dzimta Ericaceae

Miltene

Archostaphylos uva-ursi

- Mūžzaļš pundurkrūms, parasti veido nelielas audzes smilšainos, sausos mežos, izcirtumos, kāpās, dzelzceļu un šoseju malās.

Viršveidīgo rinda Ericales Ēriku dzimta Ericaceae

Purva vaivariņš *Ledum palustre*

- Augam raksturīga īpatnēja reibinoša smarža;
- Sastopams purvos un purvainos mežos.

Viršveidīgo rinda Ericales Ēriku dzimta Ericaceae

Sila virsis

Calluna vulgaris

- Mūžzaļš pundurkrūms;
- Sastopams sausos priežu mežos, purvos, izdegumos. Nereti veido audzes – virsājus;
- Zied augustā, septembrī.

Viršveidīgo rinda Ericales Ēriku dzimta Ericaceae

Mellene *Vaccinium myrtillus*

Rožveidīgo rinda Rosales

- 24 dzimtas/ 307 ģintis/ ap 7290 sugu;
- Ļoti dažāda izskata augi;
- Sastopami visā pasaulē, dažādās klimata joslās;
- Viena no retajām augu rindām, kur sugu nozīme augājā ir vienlīdz liela gan koku, gan krūmu, gan lakstaugu stāvā.

Rožveidīgo rinda Rosales

Rožu dzimta Rosaceae

- 95 ģintis, 3370 sugas;
- Ietilpst bieži izmantoti augi;
- Dzimtas izplatība pasaulē nevienmērīga, maz sugu ir tropos un īpaši zemienēs D puslodē;
- Pieder **ābeles, bumbieres, ķirši, plūmes, aprikozes, pīlādži** utt.

Rožveidīgo rinda Rosales

Rožu dzimta Rosaceae

Parastais pīlādzis
Sorbus aucuparia

Melnaugļu aronija
Aronia melanocarpa

Rožveidīgo rinda Rosales

Rožu dzimta Rosaceae

Parastais ancītis

Agrimonia eupatoria

- Savvaļā sastopams pļavās, mežmalās, krūmājos;
- Parasti aug izklaidus, neveido lielas audzes.

Rožveidīgo rinda Rosales

Rožu dzimta Rosaceae

Parastā ieva *Padus avium*

- Ļoti bieži sastopama suga mežmalās, krūmājos, upju krastos.

Rožveidīgo rinda Rosales

Rožu dzimta Rosaceae

Parastais rasaskrēsliņš *Alchemilla vulgaris*

- Daudzveidīga suga;
- Bieži sastopama pļavās, laukos, mežmalās.

DAGGĀPA, *ALCHEMILLA VULGARIS* L.

Rožveidīgo rinda Rosales

Rožu dzimta Rosaceae

Retēji

Potentilla anserina, *P. erecta*, *P. argentea*

- Retēji ir daudzgadīgi lakstaugi un puskrūmi;
- Bieži sastopami pļavās, laukos, mežmalās.

Maura retējs
P. anserina

Rožveidīgo rinda Rosales

Rožu dzimta Rosaceae

Purva vārnkāja *Comarum palustre*

- Daudzgadīgs lakstaugs ar garu, ložņājošu sakneni;
- Stumbrs pacils, mezglu vietās zarojas;
- Zieds ar divkāršu kausu;
- Bieži sastopama visā Latvijā. Aug mitrās, purvainās vietās.

Rožveidīgo rinda Rosales Rožu dzimta Rosaceae

Purva vārnkāja *Comarum palustre*

Rožveidīgo rinda Rosales Rožu dzimta Rosaceae

Meža zemene *Fragaria vesca*

Zaļās kauslapas
atstāvošas

Rožveidīgo rinda Rosales

Rožu dzimta Rosaceae

Spradzene *Fragaria viridis*

Aug sausās pļavās, upju krastu terasēs, atmatās un atklātos pauguros. Raksturīga suga sausu mežmalu un pauguru nogāžu augu sabiedrībās.

- Zaļās kauslapas piekļautas auglim;
- Auglis noplīst no kātiņa ar «sprakšķi».

Pākšaugu rinda Fabales

- 3 dzimtas/ 680 ģintis/ 18 150 sugas;
- Visā pasaulē izplatīta augu rinda. Visplašāk izplatīti tauriņziežu dzimtas augi;
- Vairākumam tauriņziežu uz saknēm atrodas slāpekli fiksējošas gumiņbaktērijas;
- Pieder **akācijas, āboliņi, pupas, zirņi, lakricsakne.**

Pākšaugu rinda Fabales

Tauriņziežu dzimta Fabaceae

Pļavas āboliņš *Trifolium pratense*

- Bieži sastopams augs pļavās, mežmalās, dārzos;
- Diezgan bieži kultivē lopbarībai;
- No citiem āboliņiem ar sarkanās krāsas ziediem atšķiras ar pelēcīgu zīmējumu uz lapas.

Pākšaugu rinda Fabales

Tauriņziežu dzimta Fabaceae

Baltais āboliņš *Trifolium repens*

- Bieži sastopams visā Latvijā;
- Aug pļavās, ceļmalās, dārzos.

Pākšaugu rinda Fabales

Tauriņziežu dzimta Fabaceae

Tīruma blaktene

Ononis arvensis

- Diezgan bieži sastopama suga. Aug ceļmalās, pļavās, laukos, upju krastos;
- Zied no jūnija līdz augustam;
- Augam nepatīkama smaka.

Pabērzu rinda Rhamnales

Pabērzu dzimta Rhamnaceae

- 52 ģintis/ 925 sugas;
- Pieder koki, krūmi un liānas;
- Pārsvarā sastopami tropos un subtropos;
- Latvijā sastopams **parastais pabērzs** *Rhamnus cathartica*
un **trauslais krūklis** *Frangula alnus*.

Pabērzu rinda Rhamnales

Pabērzu dzimta Rhamnaceae

Lapas mala sīkzobaina

Lapas mala gluda

Atšķiras dzīslojuma veids!

Parastais pabērzs
Rhamnus cathartica

Trauslais krūklis
Frangula alnus

Čemurziežu rinda Apiales

Čemurziežu dzimta Umbelliferae

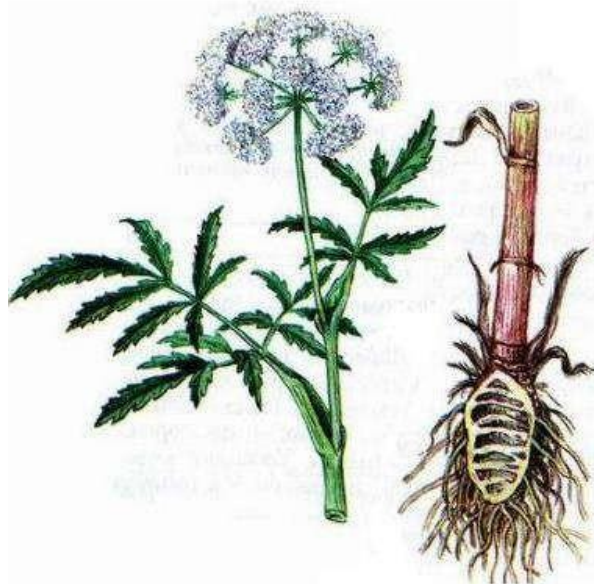
- 446 ģintis, 3780 sugas;
- Viedokļi par sugu skaitu čemurziežu dzimtā plaši variē;
- Dominē lakstaugi;
- Latvijas savvaļas florā daudz indīgu augu!
- Vidusjūras reģionā sastopamās sugas mēdz būt cietlapainas un dzeloņainas;
- Pieder **dilles, pētersīļi, latvāņi, burkāni, koriandrs, lupstājs.**

Čemurziežu rinda Apiales Čemurziežu dzimta Umbelliferae

Indīgais velnarutks *Cicuta virosa*

Indīgākais augs Latvijā! Aug
mitrās vietās, grāvmalās, ezeru
slīkšņās un krastmalās. Visbiežāk
saindējas bērni, apēdot sakneni.

Čemurziežu rinda Apiales

Čemurziežu dzimta Umbelliferae

Sosnovska latvānis

Heracleum sosnowsky

- Latvijā Sosnovska latvānis ieviests no Kaukāza 1948. gadā, kā lopbarība;
- Latvānis pārgāja savvaļā, un tagad tā ir bīstama **invazīva suga**;
- Kopā ar saules UV stariem, izraisa bīstamus ādas bojājumus.

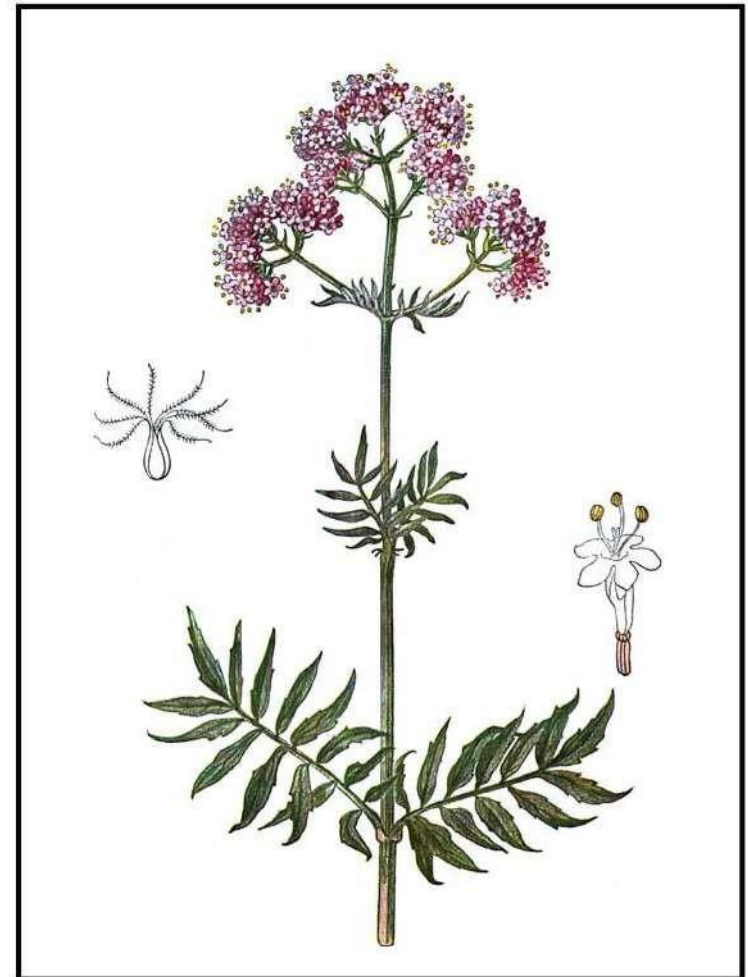
Čemurziežu rinda Apiales

Čemurziežu dzimta Umbelliferae

Ārstniecības baldriāns *Valeriana officinalis*

- Aug mitrās pļavās, krūmājos, grāvmalās;
- Raksturīga smarža un lieli sakneņi.

Čemurziežu rinda Apiales

Čemurziežu dzimta Umbelliferae

Savvaļas burkāns

Daucus carrota

- Divgadīgs augs;
- Diezgan bieži sastopams sausās pļavās, nogāzēs, ceļmalās.

Čemurziežu rinda Apiales

Čemurziežu dzimta Umbelliferae

Parastā ķimene

Carum carvi

- Bieži sastopama sausās pļavās, ganībās, ceļmalās;
- Zied jūnijā un jūlijā;
- To arī kultivē.

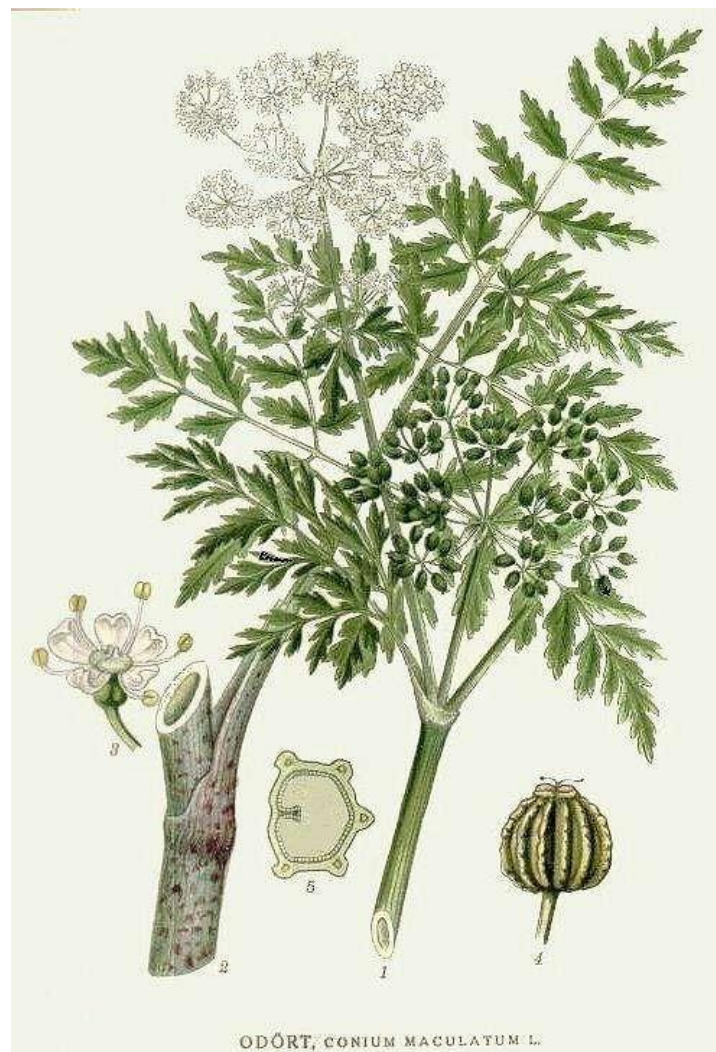

Čemurziežu rinda Apiales

Čemurziežu dzimta Umbelliferae

- **Plankumainais sunstobrs**
Conium maculatum
- Līdz 2 m augsts lakstaugs. Uz stublāja sarkanvioleti plankumi;
- Nereti sastopams augs nezālienēs, upmalās, sētmalēs, dārzos;
- Visam augam raksturīga nepatīkama peļu urīna smaka, kas īpaši spēcīga karstā, saulainā laikā;
- Augs ļoti indīgs!

Nakteņu rinda Solanales

- 9 dzimtas/ 195 ģintis/ ap 5460 sugu;
- Galvenokārt lakstaugi, retāk koki un krūmi;
- Nakteņu dzimtas augi ir sevišķi raksturīgi tropu-subtropu Amerikas florai;
- Pieder **kartupelis** (izcelsme Čīle), **tomāts**, **baklažāni**, **fizāli**, **paprika**, **tobasko**, **tabaka**, **eņģeltaures**.

Īstā tabaka *Nicotiana tabacum*

Nakteņu rinda Solanales

Nakteņu dzimta Solanaceae

Beladonna (Melnā velnoga)

Atropa belladonna

- Daudzgadīgs, līdz 2 m augsts lakstaugs;
- Auglis – sulīga violeti –melna, spīdīga oga;
- Savvaļā sastopama Viduseiropā, Krimā, Kaukāzā;
- Latvijā kultivē, var izplatīties dārzu apkārtnē.

<https://www.britannica.com/plant/belladonna>

Nakteņu rinda Solanales

Nakteņu dzimta Solanaceae

Bebrokārkliņš

Solanum dulcamara

- Diezgan bieži sastopams mitrās vietās, grāvmalās, krastmalās;
- Zied no maija līdz septembrim.

Nakteņu rinda Solanales

Nakteņu dzimta Solanaceae

Melnā drīgene *Hyoscyamus niger*

- Līdz 2 m augsts viengadīgs vai divgadīgs lakstaugs;
- Visas auga daļas klātas ar lipīgiem dziedzermatiņiem;
- Diezgan reti sastopama. Aug pie vecu māju pamatiem, nezālienēs, ceļmalās.

Lūpziežu rinda Lamiales

- 4 dzimtas/426 ģintis/ ap 10780 sugu;
- Visā pasaulē dažādās klimata joslās izplatīti augi, sevišķi daudz sugu sastopamas Vidusjūras apgabalā;
- Pieder **skarblapju dzimta Boraginaceae** (2400 sugu) un **lūpziežu dzimta Labiatae** (sinonīms Lamiaceae) (ap 7200 sugu).

Lūpziežu rinda Lamiales

Skarblapju dzimta Boraginaceae

Ārstniecības gurķene *Borago officinalis*

- Līdz 1 m augsts stublājs, lapām raksturīga svaiga gurķa smarža un garša;
- Stumbrs un lapas klātas ar matiņiem;
- Bieži audzē dārzos kā garšaugu, nektāraugu un ārstniecības augu. Mēdz pāriet savvaļā.

Lūpziežu rinda Lamiales

Skarblapju dzimta Boraginaceae

Ārstniecības tauksakne *Symphytum officinale*

- Līdz 1 m augsts augs;
- Aug mitrās vietās, grāvmalās, pļavās. Mēdz audzēt dārzos;
- Saknes tumši brūnas, gandrīz melnas.

Lūpziežu rinda Lamiales

Lūpziežu dzimta Labiatae

Mazais mārsils

Thymus serpyllum

- 5-10 cm augsts puskrūms. Aug saulainās vietās;
- Raksturīgs ieapaļš stublājs un matiņi viscaur uz stublāja.

Lūpziežu rinda Lamiales

Lūpziežu dzimta Labiatae

Liels māršils

Thymus ovatus

- 5-25 cm augsts puskrūms;
- Aug sausos priežu mežos un upju ielejās, ceļu un dzelzceļu malās;
- Raksturīgs četršķautņains stublājs un matiņi tikai uz stumbra šķautnēm.

Lūpziežu rinda Lamiales

Lūpziežu dzimta Labiatae

Baltā panātre *Lamium album*

- Bieži sastopams augs dārzos, sētmalēs, ceļmalās, laukos.

Lūpziežu rinda Lamiales Lūpziežu dzimta Labiatae

Parastā raudene *Origanum vulgare*

Aug sausās pļavās, izcirtumos, mežmalās.

Lūpziežu rinda Lamiales

Lūpziežu dzimta Labiatae

Efeju sētložņa *Glechoma hederaceae*

- Stumbrs ložņājošs, mezglu vietās sakņojas;
- Bieži sastopams augs – krūmājos, dārzos, zālienos.

Cūknātru rinda Scrophulariales

Cūknātru dzimta Scrophulariaceae

- 266 ģintis/ 3000 sugu;
- Lielākās ģintis ir jāņeglītes *Pedicularis* (600 sugas), deviņvīruspēki *Verbascum* (360) un veronikas *Veronica* (300);
- Dzimtā galvenokārt lakstaugi.

Lielā lauvmutīte

Antirrhinum majus

izcelsme - Vidusjūras apgabals

Cūknātru rinda Scrophulariales

Cūknātru dzimta Scrophulariaceae

Parastais deviņvīruspēks

Verbascum thapsus

Aug sausos uzkalnos, upju
krastmalās, mežmalās.

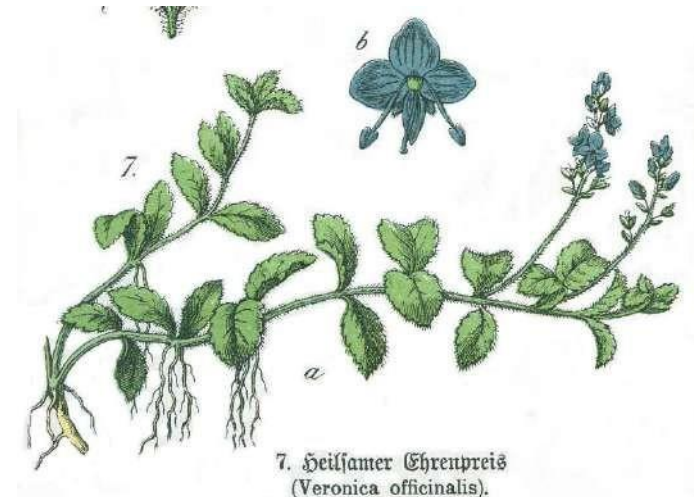
Cūknātru rinda Scrophulariales

Cūknātru dzimta Scrophulariaceae

Ārstniecības veronica *Veronica officinalis*

- Bieži sastopama suga priežu mežos, uz mežu ceļiem, mežmalās, krūmājos;
- Raksturīgs ložņājošs stumbrs, kas pie pamata mezglu vietās sakņojas.

Cūknātru rinda Scrophulariales

Cūknātru dzimta Scrophulariaceae

Uzpirkstītes *Digitalis* spp.

- Ārstniecībā izmanto vairāku sugu uzpirkstītes

Sarkanā uzpirkstīte
Digitalis purpurea

- Savvaļā aug Eiropas centrālajā un R daļā;
- Latvijā audzē dārzos.

Cūknātru rinda Scrophulariales

Cūknātru dzimta Scrophulariaceae

Lielziedu uzpirkstīte

Digitalis grandiflora

- Suga sastopama galvenokārt Latvijas austrumu daļā;
- Aug mežmalās, krūmājos, sausās pļavās;
- **AIZSARGĀJAMA**

Kurvziežu rinda Asterales (Compositae)

Kurvziežu dzimta Asteraceae

- Ļoti daudz sugu, sastopamas visā pasaulē, visās klimatiskajās joslās;
- Maz kurvziežu ir tropu lietussmežos un ūdeņos;
- Vairums augu ir lakstaugi;
- Ziedi sakārtoti ziedkopās – kurvīšos;
- Pieder **saulgriezes, topinambūri, cigoriņi, artišoki, salāti** u.c.

Kurvziežu rinda Asterales

Kurvziežu dzimta Asteraceae

- Parastais biškrēsliņš *Tanacetum vulgare*

COMMON TANSY
Tanacetum vulgare L.
ASTER FAMILY

Kurvjiežu rinda Asterales

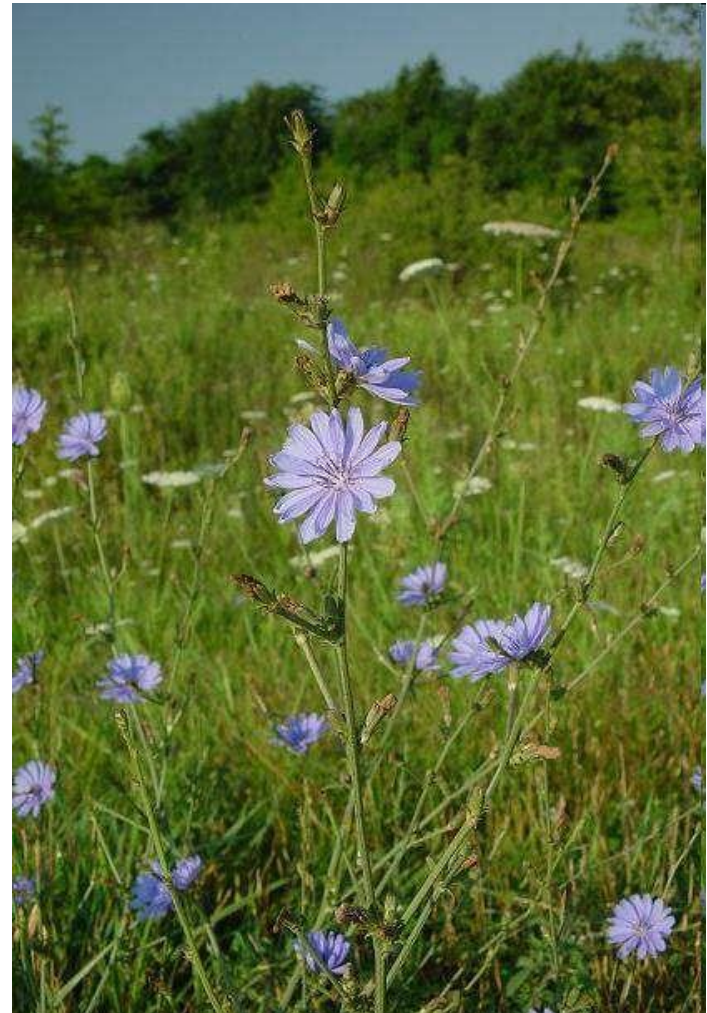
Kurvjiežu dzimta Asteraceae

Parastais cigoriņš

Cichorium intybus

- Diezgan bieži sastopams augs ceļmalās, sausās pļavās, upju krastmalās;
- Var kultivēt.

Kurvziežu rinda Asterales

Kurvziežu dzimta Asteraceae

Dzeltenā kaķpēdiņa *Helichrysum arenarium*

- Augs kāts ar zīdainiem, pelēkiem matiņiem;
- Aug sausos saulainos pakalnos, sausās pļavās, ceļamalās;
- Tautā sauc arī par salmeni.

Kurvziežu rinda Asterales

Kurvziežu dzimta Asteraceae

Lielā krastkaņepe *Eupatorium cannabinum*

- Liels, masīvs augs (līdz 1.8 m) ar rozā ziedkopām;
- Aug mitrās vietās, krastmalās, grāvjos, mitros krūmājos.

Kurvziežu rinda Asterales

Kurvziežu dzimta Asteraceae

Parastā mālļēpe *Tussilago farfara*

Kurvziežu rinda Asterales

Kurvziežu dzimta Asteraceae

Ārstniecības kliņģerīte *Calendula officinalis*

- Viengadīgs augs ar dzelteniem vai oranžiem ziediem;
- Latvijā kultivē.

Kurvziežu rinda Asterales

Kurvziežu dzimta Asteraceae

Ārstniecības kumelīte *Matricaria recutita*

- Latvijā kultivē;
- Mēlziedi ziedēšanas sākumā horizontāli, vēlāk noliecas lejup;

Kurvjiežu rinda Asterales

Kurvjiežu dzimta Asteraceae

Maura kumelīte *Matricaria discoidea*

- Aug pagalmos, dārzos, nezālienēs.

Kallveidīgo rinda Arales

Kalmju dzimta Acoraceae

Parastā kalme

Acorus calamus

- Daudzgadīgs augs ar raksturīgu smaržu;
- Bieži sastopama suga ūdeņu krastmalās, grāvmalās, slapjās pļavās u.c.;
- Eiropā ievesta suga (no Indijas, Arābijas), vairojas tikai ar sakneņiem.

Lilijveidīgo rinda Liliales Liliju dzimta Liliaceae

Parastā kreimene *Convallaria majalis*

Bieži sastopama ēnainos mežos,
krūmājos, mežmalās

